

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kościół parafialny p.w. Imienia Najświętszej Maryi Panny w Grobli

Opracowanie

Mgr Elżbieta Majerczyk-Widerska

Kraków, Styczeń 2018

SPIS TREŚCI

1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU	2
2. RYS HISTORYCZNY	3
3. OPIS STYLISTYCZNO-ARCHITEKTONICZNY	4
4. STAN ZACHOWANIA	6
5. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE	7
6. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE	9
7. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	13

1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU

Rodzaj i tytuł obiektu: Kościół parafialny p.w. Imienia Najświętszej Maryi Panny

Wpis do rejestru: A – 581, z dnia 08.04.1988

Adres: Grobla 15, 32-009 Drwinia

Czas powstania: 1906 – 1909 r.

Materiał i technika wykonania: Kościół murowany, z cegły pełnej na zaprawia piaskowo-wapiennej. Wzniesiony na podmurówce z ciosów kamiennych. Pomędzy ciosami, wypukła, trójkątna w przekroju fuga. Portale wejściowe, wykonane z piaskowca. Hełm wieży, dach, oraz sygnaturka pokryte blachą miedzianą.

Autor, budowniczy obiektu: Kazimierz Kotłowski

Kubatura budowli: 2720 m³

Zleceniodawca programu: Parafia pw. Imienia Najświętszej Maryi Panny w Grobli
Grobla 15, 32-009 Drwinia

2. RYS HISTORYCZNY

Budowę neogotyckiego kościoła w Grobli zainicjował ówczesny wikary z Mikluszowic, ks. Antoni Kania. Pod jego przewodnictwem, w 1903r., utworzono komitet budowy kościoła, a w roku następnym (z błoń gromadzkich) wydzielono teren pod budowę świątyni. W 1904r., wzniesiono również małą plebanię i prowizoryczną kaplicę. W 1906r., pod przewodnictwem Kazimierza Kotłowskiego (głównego budowniczego), rozpoczęto prace budowlane, które zakończono w 1909r. W tym samym roku, dekretem ówczesnego biskupa, Leona Wałęgi, erygowano Parafię w Grobli. W latach 1909 – 1911, dzięki staraniom ks. Jana Leśniaka, kościół otrzymał trzy ołtarze (autorstwa Antoniego Wróbla), ambonę, organy muzyczne, ławki, oraz dzwony. Konsekracji świątyni dokonał wspomniany wyżej biskup, Leon Wałęga w 1912r. Rok przed zakończeniem I Wojny Światowej, wojska Austro-Węgierskie zarekwirowały dzwony kościelne. W 1925r., wieś nawiedziła powódź, która częściowo zniszczyła świątynię. Dwa lata później, (w 1927r.), przeprowadzono gruntowny remont budowli. W tym samym roku, kościół otrzymał nowe dzwony, odlane w pracowni ludwisarskiej Fleczyńskich w Przemyślu. Tuż przed rozpoczęciem II Wojny Światowej (1937r.), wewnątrz budowli pojawiły się polichromie ścienne, wykonane przez krakowskiego artystę-malarza, Zygmunta Milliego. W wyniku kolejnej grabieży związanej z trwającym na terenie Polski konfliktem zbrojnym, w 1944r., kościół po raz kolejny traci dzwony. Nowe, świątynia otrzymała dopiero po 15 latach (odlane w 1958r., a poświęcone w 1959r.). W latach 60-tych XX w., w kościele założono instalację elektryczną (1961r.), oraz przeprowadzono renowację ołtarzy, chrzcielnicy i stacji Drogi Krzyżowej (1967r.). Na początku lat 70-tych XX w., (1970 i 1972r.) wieś ponownie zostaje zalana w wyniku powodzi, a kościół po raz kolejny zostaje częściowo zniszczony. Remont generalny świątyni, przeprowadzono w 1976r. W ramach tego przedsięwzięcia wymieniono tynki, oraz posadzkę wewnątrz budowli. Rok później na ścianach w kościele, pochodzący z Nowego Wiśnicza artysta, ks. Stanisław Nowak, wykonał nową polichromię. W tym samym czasie (w 1977 r.), dotychczasowy neogotycki ołtarz, zastąpiony zostaje nowym, natomiast obiekt pierwotny, przeniesiony zostaje do kościoła w Jankowie k/Tarnowa. Kolejny remont świątyni przypada na lata 1987 – 1989. W wyniku przeprowadzonych w tym okresie prac, drewniana więźba dachowa zastąpiona zostaje więźbą stalową. Wymienione zostaje również pokrycie dachu – dotychczasową dachówkę wymieniono na blachę miedzianą.

3. OPIS STYLISTYCZNO-ARCHITEKTONICZNY

Świątynia w stylu neogotyckim, zbudowana została na planie krzyża łacińskiego. Kościół jest „orientowany”, według zasad obowiązujących w architekturze sakralnej (część prezbiterialna zwrócona na wschód).

Kościół posiada jedną nawę (dwuprzęsłowa, o przęsłach prostokątnych w rzucie), transept (z kwadratowym przęsłem w krzyżu kościoła i prostokątnymi przęsłami w ramionach), wielobocznie zamknięte prezbiterium (jednoprzęsłowe). Do tego ostatniego, od strony południowej przylega prostokątna zakrystia, a od strony północnej skarbiec. Kościół dostępny przez kruchtę (usytuowaną w przyziemiu wieży), dwa wejścia boczne (znajdujące się w zachodnich elewacjach transeptu), oraz przez skarbiec. Całość budowli okala gzyms, usytuowany w miejscu łączenia się podmurówki wykonanej z ciosów kamiennych i elewacji ceglanych.

Nawa i transept o tej samej wysokości nakryte zostały zespolonymi dachami siodłowymi, a prezbiterium dachem siodłowo-namietowym. Zakrystia i skarbiec nakryte dachami pulpitowymi. Na kalenicy, w krzyżu kościoła usytuowana ośmioboczna sygnaturka, przecięta ażurową galeryjką, zwieńczona hełmem stożkowym z trójkątnymi szczytami.

Od strony zachodniej kościoła, na osi nawy, znajduje się czterokondygnacyjna wieża, wzniesiona na rzucie zbliżonym do kwadratu. Jej trzecia i czwarta kondygnacja, wyodrębniona została ściętymi narożnikami w wyniku czego uzyskały one rzut ośmioboczny. Całość nakryta hełmem stożkowym. W drugiej kondygnacji czoła wieży, trzy ostrołukowe blendy. W wyodrębnionej, trzeciej kondygnacji, w jej szerszych bokach usytuowano po trzy blendy, w węższych – po jednej. Czwarta kondygnacja zwieńczona została arkadowym fryzem. W jej szerszych bokach usytuowano rodzaj wykuszy, wchodzących w strefę hełmu, a pola narożne ozdobiono blendami.

Fasada kościoła oszkarpowana, trójpolowa. W jej środkowej części, znajduje się nieznacznie wysunięte do przodu czoło wieży, oraz ukośne szkarpy, przesłaniające wąskie części boczne fasady. Wejście główne, ujęte w portal, z profilowaną kamienną opaską wokół. Nad nim, usytuowane ostrołukowe okno.

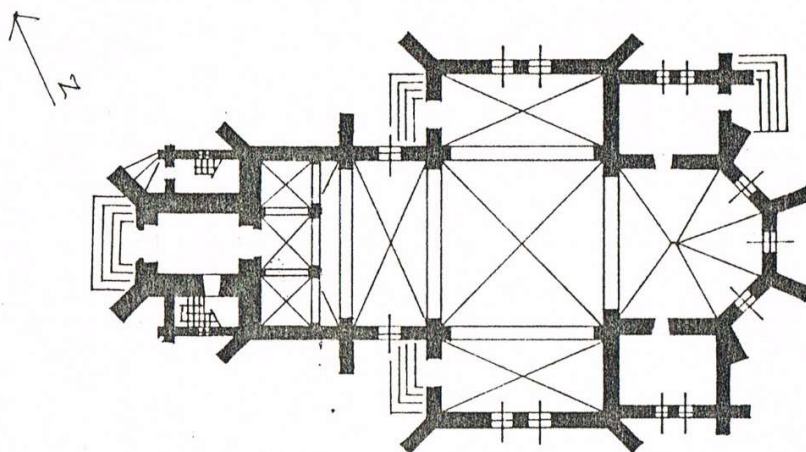
Elewacje boczne nawy oszkarpowane, z ukośnie założonymi szkarpami bocznymi, przedłużone przez elewacje boczne klatek schodowych. W górnej części zwieńczone

gzymsami. W polach pomiędzy szkarpami każdej z elewacji, usytuowane dwa ostrołukowe okna.

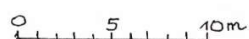
Elewacje transeptu oszkarpowane. Od strony południowej i północnej, ściany o charakterze trójkątnych szczytów. Każda z nich ozdobiona została dziewięcioma blendami. Poniżej umiejscowiono pary ostrołukowych okien, zespolonych w formie biforów. Nad oknami, usytuowano ozdobne łuki, których tła wytynkowano, z uzyskaniem groszkowanej faktury. Ponadto, ozdobiono je wykonanymi w narzucie rozetami o gładkim licu. W elewacjach zachodnich transeptu, znajdują się także wspomniane wcześniej boczne wejścia, ujęte w portale, z profilowanymi kamiennymi opaskami wokół.

Elewacje prezbiterium oszkarpowane, zwieńczone w górnej części gzymsami. Na ścianach znajduje się pięć ostrołukowych okien. Dwa z nich (okno w elewacji południowej i północnej), w dolnych partiach przysłonięte przez skarbiec i zakrystię.

W północnej elewacji skarbcia i w południowej elewacji zakrystii, otwory okienne, zespolone w formie biforiów. Obydwie ściany, zwieńczone w górnej części gzymsem. W elewacji wschodniej skarbcia, drzwi wejściowe ujęte w portal, z kamienną opaską wokół.

RZUT W POZIOMIE PARTERU
SKALA 1:400

Ryc. 1. Poziomy rzut kościoła w Grobli

4. STAN ZACHOWANIA

Obecny stan zachowania budynku kościoła ocenić należy jako zły. Powierzchnia wątków ceglanych, oraz detalu kamiennego (cokół, portale), jest mocno zabrudzona i pokryta nawarstwieniami czarnej fałszywej patyny (Fot. 1, 2). Ta ostatnia, tworzy hamującą oddychanie muru barierę, powodując odpadanie powierzchni cegły, która tym samym traci swą naturalną ochronę w postaci spieku i wykrusza się dalej. Ponad to w części przyziemia, na ca całej powierzchni kamiennego cokołu, widoczne są silne porażenia korozją biologiczną, oraz mocno rozwarstwiający się piaskowiec (w wielu miejscach, płaszczyzna ciosów uległa zupełnemu zniekształceniu). Dolne partie ścian ceglanych, także pokryte są warstwą mchów, porostów i glonów (Fot. 3 – 6). Okalający całą budowlę gzyms (łączący kamienną podmurówkę i ściany ceglane), również porażony korozją biologiczną, spękany, z widocznymi ubytkami formy. Na sporej części powierzchni wątków ceglanych, występują także uszkodzenia w postaci fragmentarycznych lub całkowitych ubytków lica, powstałe na skutek działania wilgoci, szkodliwych dla murów soli, oraz niekorzystnych warunków atmosferycznych (głównie mrozów) (Fot. 7, 8). W wielu miejscach widoczne są także pionowe i poziome spękania, oraz miejscowe braki pojedynczych sztuk cegieł (Fot. 9, 10). W pasach gzymsów, wieńczących elewacje kościoła, wyraźnie wypłukana fuga, oraz braki pojedynczych sztuk cegieł (Fot. 11, 12). Na ścianach świątyni usytuowanych od strony południowo-zachodniej (głównie w środkowych partiach), widoczne wykwity solne (Fot. 13). Na wszystkich elewacjach kościoła, zauważalne są także ubytki w spoinowaniu wątku ceglanego (głównie w dolnych partiach murów). (Fot. 14, 15). Ponad to, w wielu miejscach widoczna wykruszająca się fuga. W konsekwencji, sytuacja ta prowadzić będzie do osłabienia murów i powstawania nowych zniszczeń. Z podobnym stanem rzeczy spotykamy się na wielu fragmentach cokołu. Trójkątna w przekroju spoina, wykrusza się na skutek działania wspomnianych wcześniej czynników (wilgoć, szkodliwe sole, mróz) (Fot. 16). W kilku miejscach, stwierdzono wadliwe przemurowania, oraz uzupełnienia spoiny (Fot. 17). Wyprawy tynkarskie w blendach (na wieży i elewacjach) w większości odspojone i obsypujące się (Fot. 18, 19). Podobna sytuacja, występuje na elementach ozdobnych, umiejscowionych na ścianach szczytowych transeptu (wytynkowane tła łuków częściowo odspojone, na rozetach zauważalne ubytki formy) (Fot. 20, 21). Na kamiennych portalach nieliczne ubytki piaskowca. W dolnych partiach kamień miejscowo zmurszały (Fot. 22). Stolarka drzwiowa w stanie bardzo dobrym (drzwi odtworzone na wzór pierwotnych i

wymienione w 2016 r) (Fot. 23). Pokrycia dachowe, oraz pozostałe obróbki blacharskie w stanie nie wymagającym interwencji (remont dachów wykonany w latach 1987 – 1989).

5. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Z uwagi na wysoką wartość zabytkowego obiektu, oraz trwający proces niszczenia, konieczne jest szybkie podjęcie prac konserwatorskich, mających na celu powstrzymanie postępującej destrukcji. Głównym założeniem robót, będzie zabezpieczenie wszystkich elewacji kościoła, oraz przywrócenie im pierwotnych walorów estetycznych. Ingerencja konserwatorska powinna polegać, przede wszystkim na uczynieniu wątku poprzez oczyszczenie z zabrudzeń, oraz wzmocnienie strukturalne osłabionych partii. Należy wykonać konieczne naprawy wątków i uzupełnienia spoinowania z użyciem materiałów analogicznych do oryginalnych.

Wątek ceglany i elementy kamieniarki należy oczyścić z zabrudzeń sposobami nie naruszającymi warstw powierzchniowych materiału. Metoda powinna zostać dobrana na podstawie przeprowadzonych na obiekcie prób. Zaleca się jednak, by powierzchnię cegieł i elementy kamienne, oczyścić przy pomocy środków chemicznych, oraz sprężonej pary wodnej. Należy zwrócić jednak uwagę, aby nie dopuścić do ich przesadnego doczyszczenia. W przypadku występujących lokalnie silnie zabrudzonych fragmentów, do usunięcia zabrudzeń, można zastosować metodę mikropiaskowania (należy zwrócić jednak uwagę na dobór odpowiedniego kruszywa i ciśnienia).

Mające negatywny wpływ na walory estetyczne obiektu uzupełnienia, takie jak niewłaściwie wykonana spoina lub miejscowe przemurowania ścian, należy usunąć mechanicznie, a następnie odtworzyć je w sposób nawiązujący do sąsiadujących z nimi wątków.

Ze względu na mocno zaawansowaną korozję biologiczną, należy przeprowadzić całościową dezynfekcję cokołu, oraz wybranych fragmentów wątków ceglanych (dolne partie murów, załomy ścian, okolice rynien i rur spustowych).

Konieczne jest wykonanie odsolenia najbardziej zniszczonych partii. Lokalne odsolenia należy przeprowadzić metodą swobodnej migracji do rozszerzonego środowiska z

zastosowaniem ligniny lub pulpy celulozowej w postaci kompresów. Duże fragmenty zasolonych murów, należy potraktować środkami chemicznymi, neutralizującymi szkodliwe sole.

Konieczne jest również wykonanie zabiegów, mających na celu impregnację i wzmocnienie strukturalne powierzchni wątków ceglanych (impregnacja lokalna), oraz kamiennego cokołu (impregnacja całościowa). Do prawidłowej impregnacji, należy zastosować metodę „mokre w mokre”, polegającą na zastosowaniu w pierwszej kolejności słabszego preparatu KSE 100 a następnie mocniejszego preparatu KSE 300 firmy Remmers lub równoważnym. Zabieg ten należy powtórzyć po zakończeniu etapu renowacji wątków.

Należy dokonać koniecznych napraw uszkodzonych i osłabionych wątków. Konieczne będzie uzupełnienie brakujących cegieł (cegły należy dobrać na podstawie zbliżonych do oryginału wymiarów i kolorystyki). Nieestetyczne i rażące ubytki w licach, zaleca się wypełnić lokalnie, z zachowaniem charakteru starej, lekko zniszczonej cegły. Do założenia kitów, należy użyć odpowiednio dobranej mineralnej zaprawy barwionej w masie.

Ubytki spoinowania uzupełnić zaprawą wapienno-piaskową o zbliżonych do oryginału właściwościach, a także uziarnieniu i kolorystyce. W miejscach silnie zasolonych i zmurszałych, zaleca się odkucie całego spoinowania i wykonanie nowego, przy użyciu szerokooporowych i mrozoodpornych zapraw.

Wyprawy tynkarskie występujące w blendach, zaleca się usunąć mechanicznie i odtworzyć przy wykorzystaniu systemu tynków szerokooporowych. Należy wykonać je ręcznie, z zachowaniem ich oryginalnego charakteru (konieczne jest uzyskanie efektu nieregularnej szorstkiej zacierki). Elementy ozdobne, znajdujące się na elewacjach szczytowych transeptu, należy delikatnie oczyścić, a następnie wzmocnić strukturalnie z zastosowaniem metody „mokre w mokre”. W kolejnym etapie, wykonać konieczne uzupełnienia tła (z zachowaniem oryginalnej groszkowej faktury), oraz rozet.

Ubytki kamienia, należy uzupełnić kitami barwionymi w masie. Spękane elementy piaskowca, planuje się skleić metodą iniekcji, przy użyciu żywicy epoksydowej. Na cokole należy również usunąć luźną i zmurszałą spoinę, a następnie odtworzyć ją w sposób nawiązujący do oryginału (spoina o trójkątnym przekroju).

Wątek ceglany i elementy kamieniarki, zaleca się poddać hydrofobizacji.

6. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

A) WĄTEK CEGLANY

- Oczyszczenie wątek ceglanych parą wodną pod ciśnieniem, przy użyciu myjki ciśnieniowej Karcher (metoda nie narusza warstwy powierzchniowej materiału). Preparat do czyszczenia np. Fasadereinigerpaste firmy Remmers lub równoważny. Doczyszczanie umiarkowane z zachowaniem pozostałości naturalnej patyny. W przypadku fragmentów silnie zabrudzonych dopuszcza się miejscowe zastosowanie metody mikropiaskowania przy użyciu odpowiednio dobranego ścierniwa i ciśnienia
- Usunięcie niepotrzebnych elementów (metalowe gwoździe, haki, drewniane i plastikowe kołki etc.)
- Dwukrotne zastosowanie preparatów do zwalczania soli na całej powierzchni elewacji. Środek do neutralizacji soli np. Sulfatex Flushing firmy Remmers lub równoważny. W miejscach najbardziej zasolonych proponuje się wykonać odsolenie metodą swobodnej migracji soli do rozszerzonego środowiska z zastosowaniem kompresów odsalających
- Dezynfekcja i ręczne usunięcie mchów i porostów przy użyciu bakterio-, grzybo- i glono-bójczego środka np. Grunbelag-Entferner, BFA firmy Remmers lub innych równoważnych.
- Mechaniczne usunięcie współczesnych uzupełnień cegieł i spoinowania wykonanych zaprawą cementową
- Wykucie zmurszałych i uszkodzonych cegieł na głębokość kucia $\frac{1}{2}$ cegły. Wstawienie nowych cegieł o wymiarach i kolorystyce zbliżonych do oryginału na zaprawach z dodatkiem trasu
- Wykucie zmurszałych i uszkodzonych fragmentów fugi na głębokość kucia do 20mm. Nie należy wykuwać wszystkich wątek spoin – partie w dobrym stanie technicznym pozostawić. Uzupełnienie spoin wykonać zaprawą barwioną w masie np. Historic Fugenmortel firmy Remmers lub równoważną. W razie konieczności wykonać scalanie kolorystyczne uzupełnionych fragmentów (scalanie kolorystyczne do oryginalnego koloru fugi)

- Impregnacja strukturalna złuszczonej się cegieł przy użyciu preparatów KSE 100 i KSE 300 firmy Remmers lub równoważnych.
- Uzupelnienie ubytków w wążkach ceglanych przy użyciu zapraw mineralnych barwionych w masie np. Restauriermortel firmy Remmers lub równoważnych. W przypadku płytkich uzupełnień o grubości poniżej 10mm, do zaprawy należy dodać preparat zwiększający plastyczność i przyczepność Haftfest firmy Remmers lub równoważny. Uzupełniać należy tylko rażące ubytki cegieł, zakłócające płynność wążku, oraz takie, które ułatwić mogą wnikanie wody opadowej. Fakturę kitów należy opracować w sposób nawiązujący do sąsiedniego otoczenia
- W razie konieczności wykonać scalanie kolorystyczne założonych kitów i przebarwień laserunkiem sylikatowym Restauro Lasur firmy Keim z dodatkiem naturalnych pigmentów lub równoważnym
- Hydrofobizacja wążków ceglanych. Preparat hydrofobowy Funcosil SNL firmy Remmers lub równoważny

B) WĄTEK KAMIENNY

- Oczyszczenie powierzchni kamienia sprężoną parą wodną, przy użyciu myjki ciśnieniowej Karcher (metoda nie narusza warstwy powierzchniowej materiału). Preparat do czyszczenia: np. Fasadereinigerpaste firmy Remmers lub równoważny. W razie konieczności, miejscowe doczyszczenie kamienia przy pomocy miękkich szczotek miedzianych
- Dezynfekcja i ręczne usunięcie mchów i porostów przy użyciu bakterio-, grzybo- i glono-bójczego środka np. Grunbelag-Entferner, BFA firmy Remmers lub innych środków równoważnych.
- Usunięcie wykwitów soli przy użyciu preparatu np. Sulfatex Flussung firmy Remmers lub równoważnego, oraz miejscowe zastosowanie kompresów odsalających z zastosowaniem ligniny i wody destylowanej (metoda swobodnej migracji soli do rozszerzonego środowiska)
- Na cokole należy usunąć zmurszałą i odpadającą spoinę, oraz wadliwie technologicznie uzupełnienia piaskowca

- Wzmocnienie powierzchniowe kamienia przy użyciu preparatów opartych na estrach kwasu krzemowego np. KSE 100 i KSE 300 firmy Remmers lub równoważnych. Metodę „mokre w mokre” należy zastosować na całości cokołu. W razie konieczności, po ok. 2 – 3 tygodniach, zabieg należy powtórzyć.
- Uzupelnienie ubytków w kamieniu przy użyciu zapraw mineralnych barwionych w masie np. Restauriermortel firmy Remmers lub równoważnych. Założone kity należy opracować w sposób nie wyróżniający ich fakturą od otoczenia.
- W miejscach usuniętej spoiny, wykonać nową fugę, trójkątną w przekroju, przy użyciu zaprawy do fugowania, np. Historic Fugenmortel firmy Remmers lub równoważną.
- W razie konieczności wykonać scalanie kolorystyczne założonych kitów, oraz uzupełnionych fragmentów fugi, farbami krzemoorganicznymi np. Historic Lasur firmy Keim z dodatkiem pigmentów naturalnych lub innymi o tych samych parametrach
- Hydrofobizacja wątków kamiennych preparatem Funcosil SL firmy Remmers lub równoważnym

C) WYPRAWY TYNKARSKIE

- Usunąć w sposób mechaniczny odspojone fragmenty tynków znajdujących się w blendach
- Wykuć spękanie i zasolone spoiny do głębokości ok. 20mm. Mur dokładnie wyczyścić i odpylić przy pomocy kompresora
- Na odsłonięte wązki nałożyć warstwę szprycu – zaprawa powinna zawierać cement trasowy
- Położenie warstw wyrównujących powierzchnię wątków. W zależności od pożądanej grubości, tynki nakładać warstwowo. Każda warstwa powinna być ściągana na szorstko i sezonowana
- Na całości wykonanych tynków, należy wykonać warstwę końcową (tzw. szlichtę), a jej powierzchnię opracować do faktury pozostałych fragmentów wypraw.
- Elementy dekoracyjne znajdujące się na ścianach szczytowych transeptu, delikatnie odczyścić i usunąć luźne fragmenty. Następnie na całej powierzchni

przeprowadzić impregnację strukturalną przy użyciu KSE 100 i KSE 300 firmy Remmers lub innymi środkami o podobnych parametrach. W miejscach ubytków, wykonać uzupełnienia odpowiednio dobranymi zaprawami. Należy również uzyskać odpowiednią fakturę.

- Wyprawy tynkarskie wykonać w systemie zaproponowanym przez firmę Remmers lub Baunit lub innym równoważnym
- Gruntowanie tynków przed malowaniem preparatami zgodnymi z przyjętą technologią
- Wykonać dwukrotne malowanie, z uwzględnieniem warstwy laserunkowej, farbami Soldalit i Restauro Lasur firmy Keim lub innymi równoważnymi.

Po zakończeniu prac wszystkich prac należy wykonać dokumentację konserwatorską obrazującą przebieg robót, wg obowiązujących norm.

7. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1. Zabrudzona powierzchnia wątków ceglanych.

Fot.2. Zabrudzona powierzchnia wątków ceglanych.

Fot.3. Fragment cokołu porażonego korozją biologiczną

Fot.4. Fragment cokołu porażonego korozją biologiczną

Fot. 5. Zainfekowany glonami i porostami dolny gzyms i cokół

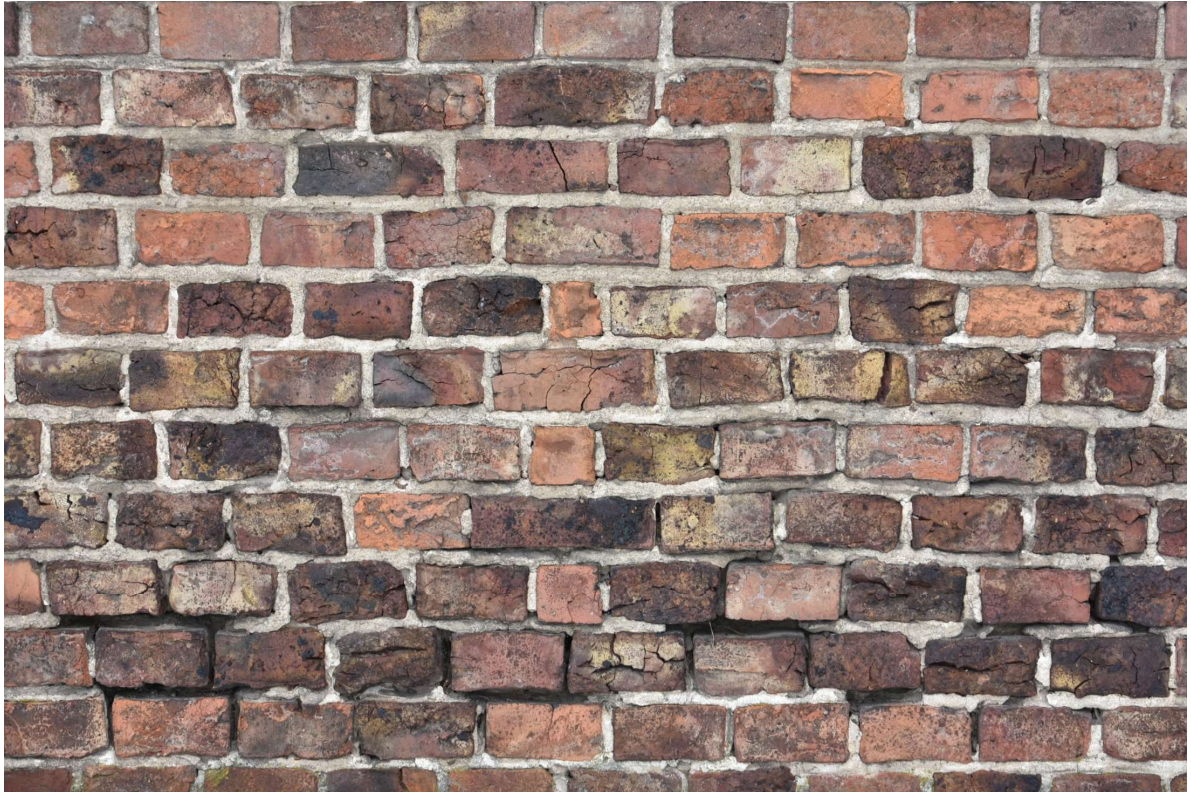
Fot.6. Rozwarstwiające się i zmurszałe fragmenty ciosów podmurówki

Fot.7. Ubytki lica cegły

Fot.8. Fragmentaryczne i całkowite ubytki lica cegły

Fot.9. Pionowe i poziome spękania cegieł

Fot.10. Ubytki pojedynczych sztuk cegieł na wążkach ceglanych elewacji

Fot.11. Wyplukana fuga, oraz pojedyncze ubytki cegieł w gzymsie wieńczącym elewację

Fot.12. Wyplukana fuga w gzymsie wydzielającym jedną z kondygnacji wieży

Fot. 13. Wykwity szkodliwych soli

Fot.14. Ubytki spoinowania w dolnych partiach ścian

Fot.15. Ubytki spoinowania w dolnych partiach ścian

Fot.16. Wykruszona, trójkątna spoina na cokole. Widoczne również zasolenia

Fot.17. Wadliwe naprawy wążku ceglanego

Fot.18. Odspojone tynki w blendach zlokalizowanych na wieży kościoła

Fot.19. Odspojone tynki na blendach usytuowanych na jednej ze ścian szczytowych

Fot.20. Motyw dekoracyjny na ścianie szczytowej transeptu od strony południowej. Widoczna korozja biologiczna i nieliczne ubytki

Fot.21. Motyw dekoracyjny na ścianie szczytowej transeptu od strony północnej z widocznymi drobnymi ubytkami

Fot.22. Rozwarstwiony dolny fragment jednego z kamiennych portali

Fot.23. Odtworzona na wzór oryginalnej stolarka drzwiowa